

Γιατί οι χώρες εισάγουν απομιμήσεις;

Σύνοψη κυριότερων σημείων

1. Το εμπόριο προϊόντων παραποίησης/απομίμησης αποτελεί έναν μακροχρόνιο, παγκόσμιο κοινωνικοοικονομικό κίνδυνο που απειλεί την αποτελεσματική δημόσια διακυβέρνηση, τις αποτελεσματικές επιχειρηματικές διαδικασίες και την ευημερία των καταναλωτών. Ταυτόχρονα, καθίσταται μια ιδιαιτέρως σημαντική πηγή εισοδήματος για τις εγκληματικές οργανώσεις. Επιπλέον, βλάπτει την οικονομική ανάπτυξη, προκαλώντας μείωση των εσόδων των επιχειρήσεων και υπονομεύοντας το κίνητρό τους για καινοτομία. Η παραποίηση/απομίμηση όχι μόνο έχει καταστρεπτικό αντίκτυπο στις πωλήσεις και τα κέρδη των θυγόμενων επιχειρήσεων και στην οικονομία γενικότερα, αλλά απειλεί επίσης την κοινωνική πρόνοια και τη δημόσια ασφάλεια. Επιπλέον, σε ορισμένους κλάδους υψηλού κινδύνου, όπως είναι τα παράνομα φάρμακα, τρόφιμα ή οινόπνευματώδη ποτά, η παρουσία προϊόντων παραποίησης/απομίμησης συνιστά ιδιαίτερα σοβαρή απειλή για την υγεία και την ασφάλεια των πολιτών.

2. Στους παράγοντες που καθορίζουν τις εισαγωγές προϊόντων παραποίησης/απομίμησης περιλαμβάνονται οι παράγοντες εκείνοι που επηρεάζουν τη ζήτηση εν γνώσει και εν αγνοία του καταναλωτή. Η εν αγνοία ζήτηση προκύπτει από ανυποψίαστους καταναλωτές οι οποίοι εξαπατώνται από κακόβουλους πωλητές και αγοράζουν ένα προϊόν απομίμησης πιστεύοντας ότι πρόκειται για γνήσιο. Η εν γνώσει ζήτηση προκύπτει από καταναλωτές που επιλέγουν συνειδητά προϊόντα παραποίησης/απομίμησης. Τα υφιστάμενα στοιχεία σχετικά με τις τελωνειακές κατασχέσεις υποδηλώνουν ότι περίπου το 54 % των εισαγόμενων προϊόντων απομίμησης/παραποίησης και πειρατείας μεταξύ 2017 και 2019 πωλήθηκαν σε καταναλωτές που γνώριζαν ότι αγόραζαν προϊόντα απομίμησης, ενώ το υπόλοιπο 46 % αγοράστηκε εν αγνοία τους. Το ποσοστό των καταναλωτών που εν γνώσει τους ζητούν προϊόντα παραποίησης/απομίμησης διαφέρει ανάλογα με τον τύπο του προϊόντος και κυμαίνεται από 11 % για τα χημικά προϊόντα έως 57,3 % για τις ηλεκτρονικές συσκευές.

3. Η υφιστάμενη μικροοικονομική έρευνα αναγνωρίζει διάφορους παράγοντες που διαμορφώνουν τόσο την εκούσια ζήτηση όσο και την ακούσια τάση για αγορά προϊόντων απομίμησης. Οι περισσότεροι από αυτούς τους παράγοντες σχετίζονται με τον επιμέρους καταναλωτή, μεταξύ άλλων με τη γενική οικονομική του κατάσταση, τις γνώσεις του σχετικά με την παραποίηση/απομίμηση και την πειρατεία και τη στάση που τηρεί, καθώς και τις ανησυχίες του σε σχέση με την αγορά και την κατανάλωση προϊόντος παραποίησης/απομίμησης ή πειρατείας. Άλλοι παράγοντες έχουν σχέση με το ίδιο το προϊόν (π.χ. την τιμή του ή την εικόνα που έχει σχηματιστεί για την ποιότητά του) και το θεσμικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται ο καταναλωτής.

4. Οι παράγοντες αυτοί καθορίστηκαν σε ατομικό επίπεδο, αλλά η μακροοικονομική ανάλυση που παρουσιάζεται στην παρούσα έκθεση επιχειρεί να επαληθεύσει τους ισχυρισμούς αυτούς σε εθνικό μακροοικονομικό επίπεδο. Σε ό,τι αφορά τις στατιστικές σχετικά με τις εισαγωγές και τα δεδομένα σχετικά με τις κατασχέσεις, η ανάλυση επιβεβαιώνει ορισμένα μικροοικονομικά μοτίβα. Ενώ ορισμένοι συσχετισμοί είναι σαφείς,

άλλοι είναι πιο δύσκολο να προσδιοριστούν και να ερμηνευθούν και απαιτούν περαιτέρω ανάλυση.

5. Στους παράγοντες που συσχετίζονται σαφώς με την αξία των εισαγωγών προϊόντων απομίμησης περιλαμβάνονται:

- Η αξία των εισαγωγών μιας χώρας. Από την ανάλυση καταδεικνύεται μια πολύ ισχυρή και θετική συσχέτιση ανάμεσα στην αξία των εισαγωγών προϊόντων απομίμησης και την αξία των εισαγωγών γνήσιων προϊόντων.
- Κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Από την ανάλυση διαπιστώνεται ότι, σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες, το υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ μιας χώρας συνδέεται με λιγότερες εισαγωγές προϊόντων απομίμησης στην εν λόγω χώρα. Αξίζει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με πολυάριθμες μελέτες, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ συσχετίζεται θετικά με το συνολικό επίπεδο σεβασμού της διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΙ) σε μια χώρα. Πράγματι, οι χώρες με χαμηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ, οι οποίες υπόκεινται τόσο σε οικονομικούς περιορισμούς όσο και σε ελλιπή ρύθμιση της προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας, έχουν μεγαλύτερη τάση να εισάγουν προϊόντα παραποίησης/απομίμησης. Κατά συνέπεια, η διαπίστωση αυτή υποδηλώνει ότι η ενίσχυση του επιπέδου προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας σε μια χώρα θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση των εισαγωγών προϊόντων παραποίησης/απομίμησης.
- Η ποιότητα των υποδομών εμπορίου και μεταφορών. Από την ανάλυση στην παρούσα έκθεση διαπιστώνεται ότι, σε χώρες με σχετικά χαμηλά πρότυπα διακυβέρνησης σε ό,τι αφορά τον σεβασμό και την προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας, η ποιότητα των υποδομών υλικοτεχνικής υποστήριξης και μεταφορών τείνει να διευκολύνει τις εισαγωγές προϊόντων παραποίησης/απομίμησης στον βαθμό που διευκολύνουν το νόμιμο εμπόριο. Το αποτέλεσμα αυτό επιβεβαιώνει τις τάσεις που έχουν ήδη επισημανθεί από τον ΟΟΣΑ και το ΕUIPO ότι οι παραποιητές/απομιμητές καταχρώνται σύγχρονες υλικοτεχνικές λύσεις που έχουν σχεδιαστεί για τη διευκόλυνση του νόμιμου εμπορίου.
- Το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 65 ετών και άνω συσχετίζεται αρνητικά με την ποσότητα (σε όρους αξίας) των εισαγωγών απομιμήσεων. Διάφοροι μηχανισμοί θα μπορούσαν να εξηγήσουν αυτή την τάση, μεταξύ άλλων η μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σχετικά με την απειλή της παραποίησης/απομίμησης, οι σχετικά χαμηλότεροι οικονομικοί περιορισμοί για τους ηλικιωμένους σε σύγκριση με τους νεότερους, καθώς και οι λιγότερες διαδικτυακές αγορές από άτομα μεγαλύτερης ηλικίας.
- Το ποσοστό των ατόμων που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο. Η ανάλυση καταδεικνύει ότι η χρήση του διαδικτύου συσχετίζεται θετικά με την αξία των εισαγωγών προϊόντων απομίμησης· επιβεβαιώνει τα προηγούμενα πορίσματα σχετικά με τον αυξανόμενο ρόλο του διαδικτύου στη διευκόλυνση του εμπορίου προϊόντων παραποίησης/απομίμησης. Αντικατοπτρίζει επίσης τη γενικότερη ευκολία απάτης που υπάρχει στο διαδικτυακό περιβάλλον.
- Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα στοιχεία καταδεικνύουν θετική συσχέτιση ανάμεσα στο ακαθάριστο ποσοστό αποφοίτησης από την τριτοβάθμια εκπαίδευση και στην αξία των εισαγωγών προϊόντων παραποίησης/απομίμησης. Διάφοροι υποκείμενοι παράγοντες μπορούν να εξηγήσουν μια τέτοια συσχέτιση, μεταξύ άλλων η πιθανή έλλειψη ευαισθητοποίησης σχετικά με τον εν λόγω κίνδυνο (συγκεκριμένα σχετικά με την παρουσία προϊόντων παραποίησης/απομίμησης σε όλους τους τομείς και όχι μόνο στους τομείς της μόδας ή των ειδών πολυτελείας), σε συνδυασμό με μεγαλύτερη ικανότητα αναζήτησης εμπορικών ευκαιριών στο διαδίκτυο. Ωστόσο, απαιτείται περαιτέρω έρευνα για την κατανόηση αυτής της σχέσης.

6. Ενώ όλοι οι παράγοντες που προσδιορίστηκαν παραπάνω είναι σημαντικοί, αξίζει να σημειωθεί ότι κανένας από αυτούς τους παράγοντες δεν μπορεί από μόνος του να εξηγήσει την τάση μιας δεδομένης οικονομίας να εισάγει προϊόντα απομίμησης –είναι μάλλον ο συνδυασμός πολλών παραγόντων που επηρεάζει την εκούσια και ακούσια ζήτηση για απομιμήσεις και, κατά συνέπεια, την τάση για εισαγωγή προϊόντων παραποίησης/απομίμησης. Επίσης, πολλοί από τους παράγοντες που παρουσιάζονται ανωτέρω μπορούν να είναι εξαιρετικά επωφελείς για το εμπόριο εν γένει και –γενικότερα– για την ευημερία μιας χώρας. Σε αυτούς περιλαμβάνονται οι ποιοτικές εγκαταστάσεις υλικοτεχνικής υποστήριξης και η πρόσβαση στο διαδίκτυο. Η *κατάχρηση* αυτών των εγκαταστάσεων και η δόλια εκμετάλλευση των ευκαιριών που δημιουργούνται είναι που μπορεί να οδηγήσουν σε μεγαλύτερες ροές εμπορίου προϊόντων απομίμησης. Η έκταση της εν λόγω κατάχρησης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από ζητήματα διακυβέρνησης, ιδίως από τον βαθμό προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας. Η πολιτική πρόκληση είναι να μειωθεί το πεδίο κατάχρησης και παράλληλα να διασφαλιστούν τα οφέλη του εμπορίου.